

Aanvullende module Leefstijlmonitor Middelen 2020

Vergelijking met de Gezondheidsenquête

Auteurs:

Christianne Hupkens (CBS)

Pauline Geuijen (RIVM)

Marieke Hiemstra (RIVM)

De Gezondheidsenquête (GE) is een belangrijk onderdeel van de Kern van de Leefstijlmonitor (LSM-K) en wordt ieder jaar afgenomen. Op basis van de GE worden een aantal kernindicatoren voor Leefstijl ter ondersteuning van het beleid berekend en gepubliceerd op de website van [de Leefstijlmonitor](#) en [de Staat van Volksgezondheid en Zorg](#). Daaronder vallen bijvoorbeeld prevalentie rokers en gebruikers van alcohol.

In de aanvullende modules van de Leefstijlmonitor (LSM-A) worden ook vragen gesteld over middelengebruik, maar dienen een ander doel, namelijk als achtergrondkenmerk of verdiepingsslag. Sommige vragen uit de LSM-A zijn hetzelfde of ongeveer hetzelfde als die in de GE. In dit document zullen overeenkomsten en verschillen van opzet van onderzoek, vraagstellingen en resultaten worden geschetst.

Inhoudsopgave

1.	Onderzoeksopzet	4
2.	Vraagstelling LSM-A Middelen en GE 2020	6
2.1	Roken	6
2.2	Alcohol	8
2.3	Drugs	10
3.	Resultaten vergelijking LSM-A Middelen met GE 2020	14
3.1	Roken	14
3.2	Alcohol	15
3.3	Drugs	16
3.4	Conclusie	17

1. Onderzoekopzet

Om inzicht te krijgen in de verschillen en overeenkomsten van de Aanvullende module Leefstijlmonitor Middelen (LSM-A Middelen) 2020 en Gezondheidsenquête (GE) 2020 toont tabel 1 de belangrijkste kenmerken van beide onderzoeken. De waarnemingsperiode en -frequentie zijn vergelijkbaar. De onderzoeken verschillen wel in de doelpopulatie (in de GE: 0 jaar of ouder; in de LSM-A: 15 jaar of ouder), de inzet van incentives (iPad-verloting versus cadeaubon), en de oversampling van de leeftijdscategorie 20 tot 35 jaar (niet in de GE, wel in de LSM-A). Ook de waarnemingsmode verschilt tussen beide onderzoeken. Bij de LSM-A wordt na CAWI CATI of CAPI ingezet, bij de GE wordt na CAWI alleen CAPI als mode gebruikt. De benadering van de steekproef na CAWI verschilt ook.

Bij de GE wordt de steekproef na CAWI vanaf het onderzoeksjaar 2018 doelgroepgericht benaderd. Dat wil zeggen dat niet alle herbenaderbare CAWI-non-respons daadwerkelijk is herbenaderd voor een CAPI-interview. Als een doelgroep relatief goed heeft gerespondeerd in CAWI, is uit die doelgroep een kleiner deel herbenaderd voor CAPI. Op die manier is CAPI selectiever ingezet, juist in de groepen waar de CAWI-respons achterblijft. De doelgroepen zijn bepaald op basis van achtergrondkenmerken waarover informatie beschikbaar is bij de steekproeftrekking, namelijk leeftijd, migratieachtergrond en inkomen. Ook bij de LSM-A wordt een doelgroepgerichte benadering toegepast, waarbij de doelgroepen zijn bepaald als combinaties van de leeftijd, migratieachtergrond en inkomen. Een deel van de non-respons op CAWI wordt herbenaderd voor CATI of CAPI.

Voor beide onderzoeken is vrijwel hetzelfde weegmodel toegepast. Wel wijkt de indeling in leeftijdscategorieën iets af. Ook wordt bij de GE doelgroep in het weegmodel opgenomen, terwijl dit bij de LSM niet gebeurt. Voor de LSM geldt dat de drie variabelen waarop de doelgroepen zijn gebaseerd in het weegmodel van de LSM zitten (met meer categorieën dan gebruikt voor de doelgroepenindeling). Bij andere onderzoeken is gebleken dat toevoegen van de variabele doelgroep in zo'n geval weinig tot niets doet met het weegresultaat. Omdat de doelgroep-variabele bij de LSM is samengesteld met het oog op responskansen, is deze moeilijk in woorden te beschrijven; daarnaast is deze voor publicatiedoeleinden niet van belang. De toegevoegde waarde van het opnemen van deze variabele is bij de LSM te klein om dit toch te doen. Bij de GE is de doelgroep-variabele beter in woorden te beschrijven, en is gekozen om de die wel toe te voegen.

Ten slotte verschilt de context van de vragen. In de GE zijn vragen gesteld over allerlei aspecten van gezondheid, leefstijl en zorggebruik. In de LSM-A Middelen is de vragenlijst vooral gericht op roken, en het gebruik van alcohol, drugs en sportprestatieverhogende middelen.

Zoals al eerder beschreven zijn er verschillende maatregelen getroffen om de uitbraak van de Covid-19 pandemie te bestrijden. Als gevolg van deze maatregelen heeft de face-to-face enquêtering voor zowel de GE als de LSM-A Middelen in 2020 meerdere maanden stilgelegen of op een afwijkende manier plaatsgevonden. Omdat er bij de LSM-A Middelen (in tegensetting tot de GE) gebruik kan worden gemaakt van CATI om de weggevallen CAPI respons te vervangen, kan het effect van deze maatregelen op de resultaten verschillen tussen de twee onderzoeken.

Verder zijn er twee fouten gemaakt tijdens de steekproeftrekking voor de herbenadering bij de LSM-A Middelen, die onbedoelde effecten hebben gehad op de CATI- en CAPI-herbenadering. Zie voor meer informatie [Wijzigingen in de Leefstijlmonitor Aanvullende Module Middelen 2020 \(cbs.nl\)](#) [7]. Deze fouten zijn zo goed mogelijk hersteld, maar ook dit kan leiden tot verschillende resultaten tussen de GE (waar deze fouten niet zijn opgetreden) en de LSM-A Middelen.

Tabel 1. Onderzoekopzet van de Gezondheidsenquête (GE) 2020 en de Leefstijlmonitor Aanvullende Module Middelen (LSM-A Middelen) 2020

	GE 2020	LSM-A Middelen 2020
Populatie	In Nederland woonachtige personen van 0 jaar en ouder die deel uitmaken van particuliere huishoudens.	In Nederland woonachtige personen van 15 jaar en ouder die deel uitmaken van particuliere huishoudens.
Waarnemingsperiode	Januari – december	Januari - december
Waarnemingsfrequentie	Jaarlijks	Jaarlijks
Respons	8.765 volledige responsen, waarvan 7.365 respondenten van 15 jaar en ouder	9.787 volledige responsen
Responspercentage	52 procent op de uitgezette steekproef	46 procent op de uitgezette steekproef
Incentives	Steekproefpersonen ontvangen een incentive in de vorm van een iPad-verloting.	Steekproefpersonen ontvangen een incentive in de vorm van een cadeaubon ter waarde van 5 euro.
Waarnemingsmode	Mixed-mode onderzoeksdesign: CAWI en CAPI	Mixed-mode onderzoeksdesign: CAWI, CATI en CAPI
Oversampling	Niet van toepassing	De leeftijdscategorie 20-35 jaar is voor de steekproeftrekking opgehoogd.
Doelgroepgerichte benadering	Er zijn 8 doelgroepen gedefinieerd als combinaties van de achtergrondkenmerken migratieachtergrond (2), leeftijd (5) en gestandaardiseerd huishoudinkomen (3).	Er zijn 12 doelgroepen gedefinieerd als combinaties van de achtergrondkenmerken migratieachtergrond (2), leeftijd (9) en gestandaardiseerd huishoudinkomen (5).
Weegmodel	Weegfactor is gebaseerd op de kenmerken geslacht, leeftijd (16 categorieën), migratieachtergrond, burgerlijke staat, stedelijkheid, provincie, landsdeel, huishoudgrootte, inkomen, vermogen, enquêteseizoen en doelgroep.	Weegfactor is gebaseerd op de kenmerken geslacht, leeftijd (16 categorieën), migratieachtergrond, burgerlijke staat, stedelijkheid, provincie, landsdeel, huishoudgrootte, inkomen, vermogen, enquêteseizoen. In de LSM-A wordt niet gewogen naar doelgroep en wijkt de indeling van leeftijd in categorieën af.
Belangrijkste onderwerpen in de vragenlijst	Gezondheid, zorggebruik, leefstijl	Roken, gebruik van alcohol, drugs en sportprestatieverhogende middelen

2. Vraagstelling LSM-A Middelen en GE 2020

De vraagstellingen van de GE 2020 en LSM-A Middelen 2020 die overeenkomen of van elkaar verschillen maar ongeveer hetzelfde meten staan hieronder beschreven. Het gaat om de thema's roken, alcohol en drugs. In de GE worden geen vragen over doping gesteld.

2.1 Roken

In Tabel 2 staan de vraagstellingen over roken uit de GE beschreven en daarnaast zijn de vraagstellingen uit de LSM-A Middelen die min of meer overeenkomen gezet. De verschillen worden hieronder beschreven.

De manier waarop typen tabaksproducten en de rookfrequentie daarvan wordt uitgevraagd. In de GE is dat beperkt tot SigPak, FreqSig en RookAnd, terwijl in de LSM-A Middelen daar uitgebreider over wordt doorgevraagd. Zie het blok roken in de [LSM-A Middelen 2020 vragenlijst](#).

Een klein detail bij de vraag over het aantal stoppogingen in de laatste 12 maanden (Stoppog) is dat in de GE een referentiedatum (New_HHB.RefDate – xx maanden) wordt gegeven en in de LSM-A Middelen niet. BeginLft bij de GE wordt gevraagd naar sigaretten roken en bij de LSM-A gevraagd naar roken. Dit geldt ook voor StopLft.

Tabel 2. Vraagstellingen roken in de Gezondheidsenquête (GE) 2020 en de Leefstijlmonitor Aanvullende Module Middelen (LSM-A Middelen) 2020

GE 2020 (variabele naam, vraag en antwoord)	LSM-A Middelen 2020 (variabele naam, vraag en antwoord)
Rook Nu volgen enkele vragen over roken. We bedoelen hier het <u>roken</u> van alle soorten tabaksproducten, maar <u>niet</u> het gebruik van een elektronische sigaret of een apparaat waarin tabak wordt verhit (heatstick, heat-not-burn), zoals de IQOS. Rookt u weleens? (Ja/Nee)	Rook Nu volgen vragen over roken. We bedoelen hier het <u>roken</u> van alle soorten tabaksproducten, maar <u>niet</u> het gebruik van een elektronische sigaret of een apparaat waarin tabak wordt verhit (heatstick, heat-not-burn), zoals de IQOS. Rookt u weleens? (Ja/Nee)
Sigpak Rookt u weleens sigaretten uit een pakje en/of zelfgerolde sigaretten? (Ja/Nee)	-
FreqSig Hoeveel sigaretten rookt u gemiddeld per dag? (0..200)	-
RookAnd Rookt u weleens iets anders dan sigaretten? (Ja/Nee)	-
RookMeest Wat rookt u het meest. Is dat: → 1. Sigaretten, uit een pakje of zelfgerold 2. Sigaren 3. Pijp	-

4. iets anders	
RookSoms Rookt u elke dag? (Ja/Nee)	-
StopPog Heeft u de afgelopen 12 maanden, dus sinds <New_HHB.RefDate – 12 maanden>, weleens geprobeerd om te stoppen met roken? (Ja/Nee)	StopPog Heeft u de afgelopen 12 maanden weleens geprobeerd om te stoppen met roken? (Ja/Nee)
EtmStop Heeft u het bij zo'n poging om te stoppen weleens 24 uur of langer volgehouden om niet te roken? (Ja/Nee)	EtmStop Heeft u het bij zo'n poging om te stoppen weleens 24 uur of langer volgehouden om niet te roken? (Ja/Nee)
RookVroeg Heeft u vroeger wel gerookt? (Ja/Nee)	RookVroeg Heeft u vroeger wel gerookt? (Ja/Nee)
VrgRook Rookte u toen sigaretten uit een pakje en/of zelfgerolde sigaretten? Heeft u eerder weleens sigaretten gerookt? (Ja/Nee)	-
RglmRook Rookte u toen elke dag sigaretten? (Ja/Nee)	-
BeginLft Hoe oud was u toen u begon met sigaretten roken. Als u het niet precies weet mag u schatten? (0..125)	BeginLft Hoe oud was u toen u begon met roken? >>Als u het niet precies weet mag u schatten.<< (0..125) jaar
StopLft Hoe oud was u toen u stopte met sigaretten roken. Als u het niet precies weet mag u schatten? (0..125)	StopLft Hoe oud was u toen u stopte met roken? >>Als u het niet precies weet mag u schatten.<< (0 ...125) jaar
MeeRookEHIS Nu een vraag over meeroken. Hoe vaak wordt(\$1: u \$2: uw kind) binnen blootgesteld aan tabaksrook van anderen. Is dat: → 1. Nooit of bijna nooit 2. Minder dan één keer per week 3. Minstens één keer per week, maar niet iedere dag 4. Elke dag, minder dan één uur per dag 5. Elke dag, één uur of meer per dag	MeeRook De volgende vragen gaan over meeroken. Hoe vaak wordt u <u>binnen</u> blootgesteld aan tabaksrook van anderen? 1. Nooit of bijna nooit 2. Minder dan één keer per week 3. Minstens één keer per week, maar niet iedere dag 4. Elke dag, minder dan één uur per dag 5. Elke dag, één uur of meer per dag
ESig Nu volgen enkele vragen over andere producten die u kunt roken of gebruiken. Gebruikt u weleens een <u>elektronische sigaret</u> , ofwel e-sigaret? Andere benamingen hiervoor zijn e-smoker of shisha-pen. We bedoelen <u>niet</u> een apparaat waarin tabak wordt verhit (heatstick, heat-not-burn), zoals de IQOS. Zou u zeggen: → 1. Elke dag	ESig Nu volgen enkele vragen over andere producten die u kunt roken of gebruiken. Gebruikt u weleens een <u>elektronische sigaret</u> , ofwel e-sigaret? Andere benamingen hiervoor zijn e-smoker of shisha-pen. We bedoelen <u>niet</u> een apparaat waarin tabak wordt verhit (heatstick, heat-not-burn), zoals de IQOS.

2. Regelmatig maar niet elke dag 3. Heeft u het een paar keer gebruikt 4. Niet	(Ja/Nee)
VerhitTabak Gebruikt u weleens een apparaat waarin tabak wordt verhit (heatstick, heat-not-burn), zoals de IQOS. Zou u zeggen: → 1. Elke dag 2. Regelmatig maar niet elke dag 3. Heeft u het een paar keer gebruikt 4. Niet	VerhitTabak Gebruikt u weleens een apparaat waarin tabak wordt verhit (heatstick, heat-not-burn), zoals de IQOS? 1. Ja, elke dag 2. Ja, regelmatig maar niet elke dag 3. Ja, ik heb het een paar keer gebruikt 4. Nee

2.2 Alcohol

In Tabel 3 staan de vraagstellingen over alcohol uit de GE beschreven en daarnaast zijn de vraagstellingen uit de LSM-A Middelen die min of meer overeenkomen gezet. De verschillen worden hieronder beschreven.

Een kleine nuance verschil voor de vragen over of men in de afgelopen 12 maanden heeft gedronken (Alcohol) en of men in de afgelopen 6 maanden 4 of meer glazen op een dag hebben gedronken (Alc4meer). In de GE wordt een referentiedatum (New_HHB.RefDate – xx maanden) toegevoegd en in de LSM-A Middelen niet.

In de GE worden vragen over de frequentie van alcoholgebruik (DdwkDag, DdwkGlas, WenDag, WendGlas) gevraagd. Deze vragen worden niet gesteld in de LSM-A Middelen, maar via de Audit vragen in kaart gebracht. Zie [de LSM-A Middelen 2020 vragenlijst](#).

Tabel 3. Vraagstellingen alcohol in de Gezondheidsenquête (GE) 2020 en de Leefstijlmonitor Aanvullende Module Middelen (LSM-A Middelen) 2020

GE 2020 (variabele naam, vraag en antwoord)	LSM-A Middelen 2020 (variabele naam, vraag en antwoord)
Alcohol De volgende vragen gaan over het gebruik van alcohol. Heeft u in de afgelopen 12 maanden, dus sinds <New_HHB.RefDate – 12 maanden>, weleens alcohol gedronken, bijvoorbeeld bier, wijn, sterke drank, mixdrankjes of cocktails? Hiermee bedoelen we ook alcoholarm bier, maar <u>geen</u> alcoholvrij bier. (Ja/Nee)	Alcohol De volgende vragen gaan over het gebruik van alcohol. Heeft u in <u>de afgelopen 12 maanden</u> weleens alcohol gedronken, bijvoorbeeld bier, wijn, sterke drank, mixdrankjes of cocktails? Hiermee bedoelen we ook alcoholarm bier, maar <u>geen</u> alcoholvrij bier. (Ja/Nee)
AlcOoit Heeft u ooit alcohol gedronken? (Ja/Nee)	AlcOoit Heeft u ooit alcohol gedronken? (Ja/Nee)
DdwkDag Op hoeveel van de 4 door-de-weekse dagen, dus maandag t/m donderdag, drinkt u gemiddeld genomen alcohol? 1. 4 dagen 2. 3 dagen 3. 2 dagen 4. 1 dag 5. Minder dan 1 dag	-

6. Ik drink nooit op door-de-weekse dagen	
<p>DdwkGlas Hoeveel glazen drinkt u dan gemiddeld op zo'n door-de-weekse dag?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 16 of meer glazen 2. 11-15 glazen 3. 7-10 glazen 4. 6 glazen 5. 5 glazen 6. 4 glazen 7. 3 glazen 8. 2 glazen 9. 1 glas 	-
<p>WEndDag Op hoeveel van de 3 weekenddagen, dus vrijdag t/m zondag, drinkt u gemiddeld genomen alcohol?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 3 dagen 2. 2 dagen 3. 1 dag 4. Minder dan 1 dag 5. Ik drink nooit in het weekend 	-
<p>WEndGlas Hoeveel glazen drinkt u dan gemiddeld op zo'n weekenddag?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 16 of meer glazen 2. 11-15 glazen 3. 7-10 glazen 4. 6 glazen 5. 5 glazen 6. 4 glazen 7. 3 glazen 8. 2 glazen 9. 1 glas 	-
<p>AlcMeer4 Hoe vaak heeft u in de afgelopen 6 maanden, dus sinds <New_HHB.RefDate – 6 maanden>, <u>4</u> of meer glazen alcohol op één dag gedronken?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elke dag 2. 5-6 keer per week 3. 3-4 keer per week 4. 1-2 keer per week 5. 1-3 keer per maand 6. 3-5 keer per 6 maanden 7. 1-2 keer per 6 maanden 8. Nooit 	<p>AlcMeer4 Hoe vaak heeft u in de afgelopen 6 maanden <u>4 of meer glazen</u> alcohol op één dag gedronken?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elke dag 2. 5-6 keer per week 3. 3-4 keer per week 4. 1-2 keer per week 5. 1-3 keer per maand 6. 3-5 keer per 6 maanden 7. 1-2 keer per 6 maanden 8. Nooit
<p>AlcMeer6 Hoe vaak heeft u in de afgelopen 6 maanden <u>6</u> of meer glazen alcohol op één dag gedronken?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elke dag 2. 5-6 keer per week 3. 3-4 keer per week 4. 1-2 keer per week 5. 1-3 keer per maand 6. 3-5 keer per 6 maanden 7. 1-2 keer per 6 maanden 	<p>AlcMeer6 Hoe vaak heeft u in de afgelopen 6 maanden <u>6 of meer glazen</u> alcohol op één dag gedronken?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elke dag 2. 5-6 keer per week 3. 3-4 keer per week 4. 1-2 keer per week 5. 1-3 keer per maand 6. 3-5 keer per 6 maanden

8. Nooit	7. 1-2 keer per 6 maanden 8. Nooit
----------	---------------------------------------

2.3 Drugs

In Tabel 4 staan de vraagstellingen over drugs uit de GE beschreven en daarnaast zijn de vraagstellingen uit de LSM-A Middelen die min of meer overeenkomen gezet. De verschillen worden hieronder beschreven.

In de LSM-A Middelen worden de drugs vragen kort geïntroduceerd: 'De volgende vragen gaan over het gebruik van drugs.' Bij de GE wordt deze introductietekst niet vermeld.

De vraagstelling rondom druggebruik is hetzelfde, alleen worden in de LSM-A Middelen meer drug soorten, zoals truffels, ketamine en 2-CB uitgevraagd. Daarnaast worden in de LSM-A Middelen drugs apart van elkaar uitgevraagd, zoals cocaïne en crack, terwijl in de GE deze drugs in 1 categorie zijn samengevoegd.

Tabel 4. Vraagstellingen drugs in de Gezondheidsenquête (GE) 2020 en de Leefstijlmonitor Aanvullende Module Middelen (LSM-A Middelen) 2020

GE 2020 (variabele naam, vraag en antwoord)	LSM-A Middelen 2020 (variabele naam, vraag en antwoord)
-	IntroDrug De volgende vragen gaan over het gebruik van drugs. Heeft u de volgende middelen weleens gebruikt en zo ja, wanneer voor het laatst:
Drug_Can Heeft u de volgende middelen weleens gebruikt en zo ja, wanneer voor het laatst: Cannabis (hasj, wiet, marihuana)? 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt	Drug_Can Cannabis (hasj, wiet, marihuana) 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt
Drug_Amf Amfetamine (zoals pep en speed)? 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt	Drug_Amf Amfetamine (zoals pep en speed) 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt
Drug_XTC XTC (ecstasy, MDMA)? 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden	Drug_XTC XTC (ecstasy, MDMA) 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden

4. Nee, nooit gebruikt	4. Nee, nooit gebruikt
Drug_LSD LSD? 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt	Drug_LSD LSD 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt
-	Drug_Truf Truffels (sclerotia, tripknollen) 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt
Drug_Paddo Paddo's (hallucinogene paddestoeltjes of magic mushrooms)? 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt	Drug_Paddo Paddo's (hallucinogene paddestoeltjes of magic mushrooms) 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt
Drug_CocCrack Cocaïne (ook crack, gekookte coke, freebase)? 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt	Drug_Coc Cocaïne (poeder, snuifcoke) 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt Drug_Crack Crack (gekookte coke, freebase) 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt
Drug_Hero Heroïne (horse, smack of bruin)? 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt	Drug_Hero Heroïne (horse, smack of bruin) 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt
GHBGBL GHB of GBL? 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in	Drug_GHBGBL GHB of GBL 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet

de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt	in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt
Drug_Meth Methadon? 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt	Drug_Meth Methadon 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt
-	Drug_Keta Ketamine 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt
Drug_4FA 4-Fluoramfetamine, ook wel 4-FA, 4-FMP of Flux genoemd? 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt	Drug_4FA 4-Fluoramfetamine, ook wel 4-FA, 4-FMP, 4-F of Flux genoemd 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt
-	Drug_2CB 2C-B 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt
Drug_Lach Lachgas? 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt	Drug_Lach Lachgas 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt
Drug_Andrs Andere drugs? 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt	Drug_Andrs Andere drugs 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt
AndDrugs Welke drug is dat dan? STRING[50]	AndDrugs Welke drug is dat dan? STRING[50]

<p>CanDag U heeft aangegeven dat u in de afgelopen 30 dagen cannabis heeft gebruikt. Op hoeveel dagen heeft u in de afgelopen 30 dagen cannabis (hasj of wiet/marihuana) gebruikt?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 20 dagen of meer 2. 10 – 19 dagen 3. 4 – 9 dagen 4. 1 – 3 dagen 	<p>CanDag U heeft aangegeven dat u <u>in de afgelopen 30 dagen</u> cannabis heeft gebruikt. Op hoeveel dagen heeft u in de afgelopen 30 dagen cannabis (hasj, wiet, marihuana) gebruikt?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 20 dagen of meer 2. 10 – 19 dagen 3. 4 – 9 dagen 4. 1 – 3 dagen
<p>AantJoin Als u blowt, hoeveel joints rookt u dan op een typische blowdag?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ik gebruik cannabis nooit in een joint 2. Minder dan 1 joint 3. 1 joint 4. 2 joints 5. 3 joints 6. 4 joints 7. 5 joints 8. 6 joints 9. 7 joints 10. 8 joints 11. 9 joints 12. 10-14 joints 13. 15-19 joints 14. 20 joints of meer 	<p>AantJoin Als u blowt, hoeveel joints rookt u dan op een typische blowdag?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ik gebruik cannabis nooit in een joint 2. Minder dan 1 joint 3. 1 joint 4. 2 joints 5. 3 joints 6. 4 joints 7. 5 joints 8. 6 joints 9. 7 joints 10. 8 joints 11. 9 joints 12. 10-14 joints 13. 15-19 joints 14. 20 joints of meer
<p>SoortCan Welk soort cannabis gebruikt u meestal?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hasj 2. Wiet / marihuana 3. Allebei even vaak 	<p>SoortCan Welk soort cannabis gebruikt u meestal?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hasj 2. Wiet of marihuana 3. Allebei even vaak

3. Resultaten vergelijking LSM-A Middelen met GE 2020

Omdat we verwachten dat deze verschillen in de onderzoeksopzet geen grote invloed zullen hebben op de resultaten, willen we de resultaten van beide onderzoeken met elkaar vergelijken zodat we antwoord kunnen geven op de vraag: in welke mate zijn de data van de LSM-A plausibel in vergelijking met de GE? Hiervoor gebruiken we de gewogen cijfers. We berekenen hiervoor de 95 % betrouwbaarheidsintervallen van de GE en de LSM-A. Als de betrouwbaarheidsintervallen niet overlappen, zijn de verschillen tussen de GE en de LSM-A significant.

3.1 Roken

Hieronder worden de verschillen en gelijkenissen in de resultaten van de GE en LSM-A voor personen van 18 jaar of ouder besproken. Hiervoor zijn de gemiddelden getoetst, voor mannen en vrouwen apart en voor acht leeftijdscategorieën.

De percentages rokers voor alle volwassenen, voor mannen en vrouwen, en voor 30- tot 65-jarigen zijn op basis van de LSM-A significant lager dan de percentages op basis van de GE (tabel 5). Het rookcijfer voor de volwassenen op basis van de LSM-A is 17,0 procent; op basis van de GE is dat 20,2 procent. De percentages ex-rokers zijn wel vergelijkbaar tussen de twee onderzoeken. Ongeveer een derde van de volwassenen heeft vroeger gerookt. De percentages nooit-rokers zijn op basis van de LSM-A hoger dan op basis van de GE. Dit geldt voor de volwassenen, voor mannen en vrouwen apart en voor enkele leeftijdscategorieën: op basis van de LSM-A heeft 49,7 procent van de volwassenen nooit gerookt; op basis van de GE is dat 46,1 procent.

Tabel 5. Rokers, ex-rokers en nooit-rokers, 18 jaar en ouder, 2020

	Rokers				Ex-rokers				Nooit-rokers			
	GE		LSM-A		GE		LSM-A		GE		LSM-A	
	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM
Totaal	20,2	0,5	17,0	0,4	33,7	0,6	33,3	0,5	46,1	0,6	49,7	0,5
Man	22,8	0,7	20,8	0,6	35,1	0,8	34,3	0,7	42,1	0,8	44,9	0,7
Vrouw	17,7	0,6	13,3	0,5	32,3	0,8	32,4	0,7	50,1	0,8	54,3	0,7
18-19 jaar	21,2	2,8	16,9	2,2	6,3	1,7	3,8	1,1	72,5	3,1	79,4	2,4
20-29 jaar	25,7	1,3	24,1	1,1	13,3	1,0	12,2	0,8	61,0	1,5	63,7	1,2
30-39 jaar	25,6	1,3	21,0	1,1	24,2	1,3	23,9	1,1	50,3	1,5	55,1	1,3
40-49 jaar	23,2	1,3	16,9	1,0	28,1	1,3	30,9	1,2	48,7	1,5	52,2	1,3
50-54 jaar	21,6	1,6	16,7	1,3	34,1	1,9	30,8	1,6	44,3	2,0	52,5	1,7
55-64 jaar	19,1	1,1	15,6	0,9	43,5	1,4	43,2	1,2	37,4	1,4	41,2	1,2
65-74 jaar	14,9	1,1	12,6	0,9	54,4	1,6	54,7	1,4	30,8	1,5	32,6	1,3
75 jr of ouder	5,6	0,9	8,0	0,9	52,8	1,9	51,3	1,7	41,6	1,9	40,7	1,6

SEM Standard Error of the Mean

xx Significant verschil tussen GE en LSM-A (95 % betrouwbaarheid)

De percentages dagelijkse rokers verschillen tussen de GE en de LSM-A voor alle volwassenen, voor de mannen en de vrouwen en voor de 30- tot 65-jarigen. Volgens de resultaten van de LSM-A is 11,7 procent van de volwassenen een dagelijkse roker; volgens de GE is 14,9 procent een dagelijkse roker (tabel 6).

Tabel 6. Dagelijkse rokers, 18 jaar en ouder, 2020

	Dagelijkse rokers			
	GE		LSM-A	
	%	SEM	%	SEM
Totaal	14,9	0,4	11,7	0,3
Man	16,2	0,6	13,8	0,5
Vrouw	13,5	0,6	9,5	0,4
18-19 jaar	10,4	2,1	6,0	1,4
20-29 jaar	14,0	1,0	11,7	0,8
30-39 jaar	17,1	1,1	13,7	0,9
40-49 jaar	18,9	1,2	13,0	0,9
50-54 jaar	17,4	1,5	12,4	1,1
55-64 jaar	16,8	1,1	13,1	0,8
65-74 jaar	13,0	1,1	10,8	0,9
75 jr of ouder	4,6	0,8	6,1	0,8

xx Significant verschil tussen GE en LSM-A (95 % betrouwbaarheid)

3.2 Alcohol

Ondanks het verschil in de vraagstelling zijn de resultaten tussen GE en LSM-A voor drinkers, ex-drinkers en nooit-drinkers vergelijkbaar. Rond de 78 procent van de respondenten van 18 jaar en ouder drinkt alcohol en ruim 12 procent heeft vroeger wel gedronken, maar het afgelopen jaar niet (tabel 7). Enkel de 65-74-jarigen laten een verschil zien: volgens de GE is 16,6 procent van deze ouderen gestopt met drinken en volgens de LSM-A 13,5 procent. Ruim 9 procent van de volwassenen is volgens beide onderzoeken geheelonthouder.

Tabel 7. Drinkers, ex-drinkers en nooit-drinkers, 18 jaar en ouder, 2020

	Drinkers				Ex-drinkers				Nooit-drinkers			
	GE		LSM-A		GE		LSM-A		GE		LSM-A	
	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM
Totaal	77,6	0,5	78,7	0,4	12,9	0,4	12,1	0,3	9,5	0,4	9,2	0,3
Man	83,6	0,6	83,9	0,5	10,2	0,5	9,6	0,4	6,3	0,4	6,5	0,4
Vrouw	71,7	0,8	73,5	0,6	15,6	0,6	14,6	0,5	12,7	0,6	11,8	0,5
18-19 jaar	81,4	2,7	78,3	2,4	6,7	1,7	5,7	1,4	11,9	2,2	16,0	2,1
20-29 jaar	85,2	1,1	85,1	0,9	5,8	0,7	6,6	0,6	9,1	0,9	8,3	0,7
30-39 jaar	77,8	1,3	78,2	1,1	13,3	1,0	13,3	0,9	8,9	0,9	8,5	0,7
40-49 jaar	77,0	1,3	79,3	1,1	13,6	1,0	12,0	0,8	9,4	0,9	8,6	0,7
50-54 jaar	78,4	1,6	79,3	1,4	12,1	1,3	13,8	1,2	9,5	1,2	6,9	0,9
55-64 jaar	78,1	1,2	80,5	1,0	13,1	1,0	11,8	0,8	8,8	0,8	7,7	0,7
65-74 jaar	75,0	1,4	77,3	1,2	16,6	1,2	13,5	0,9	8,4	0,9	9,2	0,8

75 jr of ouder	66,1	1,8	66,1	1,6	20,0	1,5	18,7	1,3	13,9	1,3	15,2	1,2
xx	Significant verschil tussen GE en LSM-A (95 % betrouwbaarheid)											

3-3 Drugs

Het gebruik van cannabis in de afgelopen 30 dagen verschilt tussen de GE en de LSM-A (tabel 8). Volgens de GE heeft 4,9 procent van de volwassenen in deze periode cannabis gebruikt, volgens de LSM-A 3,9 procent. Ook mannen, vrouwen, 18- en 19-jarigen en veertigers laten een verschil in cannabisgebruik in de afgelopen 30 dagen tussen de twee onderzoeken zien. Het cannabisgebruik in het afgelopen jaar is wel vergelijkbaar tussen de twee onderzoeken voor alle onderzochte groepen, met uitzondering van de vrouwen. Ruim 7 procent van de volwassenen heeft het afgelopen jaar cannabis gebruikt. Bijna een kwart van de volwassenen heeft ooit cannabis gebruikt. Ook dit verschilt niet tussen de twee onderzoeken, behalve voor 18- en 19-jarigen.

Tabel 8. Gebruik van cannabis, 18 jaar en ouder, 2020

	Afgelopen 30 dagen				Afgelopen 12 maanden				Ooit			
	GE		LSM-A		GE		LSM-A		GE		LSM-A	
	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM
Totaal	4,9	0,3	3,9	0,2	7,8	0,3	7,0	0,3	22,9	0,5	23,2	0,4
Man	7,0	0,4	5,7	0,3	10,3	0,5	9,8	0,4	27,6	0,8	28,4	0,7
Vrouw	2,9	0,3	2,1	0,2	5,4	0,4	4,3	0,3	18,4	0,7	18,2	0,6
18-19 jaar	15,6	2,5	7,9	1,6	24,5	2,9	18,0	2,2	33,0	3,2	24,6	2,5
20-29 jaar	11,7	1,0	10,4	0,8	21,0	1,2	21,1	1,1	42,8	1,5	42,7	1,3
30-39 jaar	6,9	0,8	5,8	0,6	11,5	1,0	9,7	0,8	39,9	1,5	39,7	1,3
40-49 jaar	4,3	0,6	2,6	0,4	5,5	0,7	4,2	0,5	26,5	1,3	27,7	1,2
50-54 jaar	3,2	0,7	1,8	0,5	3,7	0,7	2,7	0,6	18,4	1,5	19,4	1,3
55-64 jaar	2,3	0,4	1,5	0,3	3,0	0,5	2,6	0,4	11,5	0,9	13,1	0,8
65-74 jaar	0,8	0,3	1,2	0,3	1,1	0,3	1,4	0,3	6,9	0,8	7,2	0,7
75 jr of ouder	0,2	0,2	0,6	0,3	0,4	0,2	0,6	0,3	1,4	0,4	1,9	0,4

xx Significant verschil tussen GE en LSM-A (95 % betrouwbaarheid)

In de LSM-A worden meer soorten drugs nagevraagd dan in de GE. Bij beide vragenlijsten hebben de respondenten wel de mogelijkheid om aan te geven dat ze een andere soort drugs gebruiken dan de soorten die in de vragenlijst worden genoemd. Opmerkelijk is dat het gebruik van alle soorten drugs behalve cannabis in de afgelopen 12 maanden en ooit onder volwassenen hoger is in de GE dan in de LSM-A (tabel 9). Het gebruik van andere drugs dan cannabis in de afgelopen 30 dagen is wel vergelijkbaar. Voor mannen geldt dat het ooit-gebruik verschilt tussen de GE en de LSM-A, en voor vrouwen geldt dat het gebruik in de afgelopen 30 dagen, in de afgelopen 12 maanden en ooit-gebruik hoger uitvalt in de GE dan in de LSM-A. Ook enkele leeftijdscategorieën laten een verschil tussen beide onderzoeken zien.

Tabel 9. Gebruik van overige drugs (exclusief cannabis), 18 jaar en ouder, 2020

	Afgelopen 30 dagen		Afgelopen 12 maanden		Ooit	
	GE	LSM-A	GE	LSM-A	GE	LSM-A

	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM
Totaal	1,7	0,2	1,5	0,1	4,8	0,3	4,0	0,2	12,6	0,4	10,9	0,3
Man	1,8	0,2	2,1	0,2	5,5	0,4	5,3	0,3	15,9	0,6	13,9	0,5
Vrouw	1,6	0,2	1,0	0,1	4,1	0,3	2,7	0,2	9,4	0,5	8,1	0,4
18-19 jaar	1,5	0,8	2,0	0,8	11,7	2,2	5,1	1,3	14,9	2,4	7,3	1,5
20-29 jaar	5,1	0,7	5,2	0,6	14,1	1,0	14,5	0,9	25,0	1,3	24,1	1,1
30-39 jaar	2,4	0,5	2,1	0,4	7,4	0,8	5,9	0,6	24,2	1,3	20,8	1,1
40-49 jaar	1,4	0,3	1,6	0,3	3,5	0,6	2,5	0,4	14,5	1,1	12,8	0,9
50-54 jaar	0,6	0,3	0,2	0,2	1,1	0,4	1,2	0,4	9,3	1,1	6,1	0,8
55-64 jaar	0,8	0,3	0,2	0,1	1,3	0,3	0,4	0,2	4,2	0,6	4,6	0,5
65-74 jaar	0,3	0,2	0,2	0,1	0,6	0,2	0,3	0,2	2,9	0,5	1,8	0,4
75 jr of ouder	0,5	0,3	0,0	0,0	0,7	0,3	0,0	0,0	1,7	0,5	0,5	0,2

xx Significant verschil tussen GE en LSM-A (95 % betrouwbaarheid)

Het totale gebruik van drugs (inclusief cannabis) in de afgelopen 30 dagen en in de afgelopen 12 maanden is op basis van de GE hoger dan op basis van de LSM-A. Dit geldt voor alle volwassenen en voor vrouwen. Ook 18- en 19-jarigen en dertigers laten een verschil zien (tabel 6.4.3). Ongeveer een kwart van de volwassenen heeft ooit drugs gebruikt. Deze uitkomst verschilt niet tussen de twee onderzoeken, behalve voor de 18- en 19-jarigen.

Tabel 10. Gebruik van drugs (inclusief cannabis), 18 jaar en ouder, 2020

	Afgelopen 30 dagen				Afgelopen 12 maanden				Ooit			
	GE		LSM-A		GE		LSM-A		GE		LSM-A	
	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM
Totaal	6,0	0,3	4,8	0,2	10,2	0,4	8,7	0,3	25,0	0,5	24,4	0,4
Man	8,0	0,5	6,9	0,4	12,5	0,6	11,7	0,5	29,9	0,8	29,6	0,7
Vrouw	4,0	0,3	2,8	0,2	8,0	0,5	5,7	0,3	20,3	0,7	19,4	0,6
18-19 jaar	15,9	2,5	8,5	1,6	25,7	3,0	18,8	2,3	33,4	3,2	25,1	2,5
20-29 jaar	15,0	1,1	13,2	0,9	27,7	1,3	26,3	1,1	47,5	1,5	44,9	1,3
30-39 jaar	8,4	0,8	7,0	0,7	15,6	1,1	12,5	0,9	43,2	1,5	41,9	1,3
40-49 jaar	4,9	0,6	3,9	0,5	7,3	0,8	5,5	0,6	28,2	1,4	29,1	1,2
50-54 jaar	3,7	0,7	2,1	0,5	4,5	0,8	3,7	0,6	19,7	1,6	20,5	1,4
55-64 jaar	2,7	0,5	1,7	0,3	3,8	0,6	2,9	0,4	12,2	0,9	13,7	0,9
65-74 jaar	1,1	0,3	1,3	0,3	1,7	0,4	1,5	0,3	8,3	0,9	7,6	0,7
75 jr of ouder	0,7	0,3	0,6	0,3	1,1	0,4	0,6	0,3	2,8	0,6	2,0	0,5

xx Significant verschil tussen GE en LSM-A (95 % betrouwbaarheid)

3.4 Conclusie

De LSM-A en de GE laten verschillen zien in het percentage rokers, nooit-rokers en dagelijkse rokers. Het percentage ex-rokers is wel vergelijkbaar tussen de twee onderzoeken. De percentages drinkers, ex-drinkers en het percentage mensen dat nooit alcohol heeft gedronken zijn ook vergelijkbaar tussen de twee enquêtes. Het aandeel personen dat in de afgelopen 30 dagen cannabis heeft gebruikt verschilt tussen de twee onderzoeken. Het aandeel personen dat in het afgelopen jaar en ooit cannabis heeft gebruikt is wel vergelijkbaar. Het gebruik van andere

drugs dan cannabis en het gebruik van alle drugs inclusief cannabis verschillen eveneens tussen de twee onderzoeken.

De percentages rokers en dagelijkse rokers zijn op basis van de GE hoger dan op basis van de LSM-A. Als er verschillen zijn in het gebruik van cannabis en andere drugs, zijn de percentages op basis van de GE ook hoger dan op basis van de LSM-A.

Geconcludeerd kan worden dat de verschillen tussen de resultaten van de GE en de LSM-A groter zijn geworden vergeleken met 2016 en 2018. Het is niet duidelijk wat de oorzaak hiervan is. Mogelijk heeft dit te maken met verschillen in de onderzoeksopzet, met de fouten in de steekproeftrekking van de LSM-A en/of met het effect van de coronamaatregelen op het veldwerk, dat voor beide onderzoeken verschillend was.